Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (drugo vijeće)

15. prosinca 2016.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Slobodno kretanje osoba – Prava radnika – Jednako postupanje – Socijalne povlastice – Financijska pomoć za pohađanje visokih studija – Pretpostavka srodništva – Pojam ‚djeteta' – Dijete bračnog druga ili registriranog partnera – Doprinos za uzdržavanje tog djeteta"

U spojenim predmetima C-401/15 do C-403/15,

povodom triju zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koje je uputio Cour administrative (Luksemburg), odlukama od 22. srpnja 2015., koje je Sud zaprimio 24. srpnja 2015., u postupcima

Noémie Depesme (C-401/15),

Saïd Kerrou (C-401/15),

Adrien Kauffmann (C-402/15),

Maxime Lefort (C-403/15)

protiv

Ministre de l'Enseignement supérieur et de la Recherche,

SUD (drugo vijeće),

u sastavu: M. Ilešič, predsjednik vijeća, A. Prechal, A. Rosas (izvjestitelj), C. Toader i E. Jarašiūnas, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Wathelet,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

— za N. Depesme i S. Kerroua, P. Peuvrel, *avocat*,

— za A. Kauffmanna, S. Jacquet, *avocat*,

— za M. Leforta, S. Coï, *avocat*,

— za luksemburšku vladu, D. Holderer, u svojstvu agenta, uz asistenciju P. Kinscha, *avocat*,

— za Europsku komisiju, D. Martin i M. Kellerbauer, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: francuski

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 9. lipnja 2016.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjevi za prethodnu odluku odnose se na tumačenje članka 45. UFEU-a i članka 7. stavka 2. Uredbe (EU) br. 492/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2011. o slobodi kretanja radnika u Uniji (SL 2011., L 141, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 264.).

2 Zahtjevi su upućeni u okviru triju sporova između Noémie Depesme, Saïda Kerroua, Adriena Kauffmanna i Maximea Leforta, s jedne strane, i Ministre de l'Enseignement supérieur et de la Recherche (ministar visokog obrazovanja i istraživanja, Luksemburg, u daljnjem tekstu: ministar), s druge strane, u vezi s odbijanjem potonjeg da za akademsku godinu 2013./2014. dodijeli N. Depesme, A. Kauffmannu i M. Lefortu državnu financijsku pomoć za pohađanje visokih studija.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 U skladu s člankom 7. Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1612/68 od 15. listopada 1968. o slobodi kretanja radnika unutar Zajednice (SL 1968., L 257, str. 2.):

„1. Prema radniku koji je državljanin države članice ne smije se zbog njegova državljanstva u drugoj državi članici postupati drukčije nego što se postupa prema domaćim radnicima kad je riječ o uvjetima zapošljavanja i rada, a posebno primicima od rada i otpuštanju te, ako postane nezaposlen, vraćanju na posao ili ponovnom zapošljavanju.

2. Takav radnik uživa jednake socijalne i porezne povlastice kao domaći radnici.

[…]“ [neslužbeni prijevod]

4 Članak 10. Uredbe br. 1612/68 predviđao je:

„1. Zajedno s radnikom koji je državljanin neke države članice pravo nastaniti se na području druge države članice imaju, bez obzira na svoje državljanstvo:

(a) njegov bračni drug i njihovi potomci mlađi od dvadeset i jednu godinu ili koje on uzdržava;

[…]“ [neslužbeni prijevod]

5 Članak 10. Uredbe br. 1612/68 stavljen je izvan snage Direktivom 2004/38/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o pravu građana Unije i članova njihovih obitelji na slobodno kretanje i boravište [boravak] na području države članice, kojom se izmjenjuje Uredba br. 1612/68 i stavljaju izvan snage direktive 64/221/EEZ, 68/260/EEZ, 72/194/EEZ, 73/148/EEZ, 75/34/EEZ, 75/35/EEZ, 90/364/EEZ, 90/365/EEZ i 93/96/EEZ (SL 2004., L 158, str. 77. i ispravci SL 2004., L 229, str. 35. i SL 2005., L 197, str. 34.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 42.).

6 Uvodne izjave 3. i 5. Direktive 2004/38 glase:

„(3) Građanstvo Unije predstavlja temeljni status državljana država članica, kada ostvaruju pravo slobode kretanja i boravišta [boravka]. Stoga treba kodificirati i preispitati postojeće instrumente Zajednice kojima su zasebno uređeni radnici, samozaposlene osobe kao i studenti te druge osobe koje nisu aktivno zaposlene, kako bi se pojednostavnilo i ojačalo pravo slobode kretanja i boravišta [boravka] građana Unije.

[…]

(5) Pravo svih građana Unije na slobodu kretanja i boravišta [boravka] na području države članice kako se ostvaruje pod objektivnim uvjetima slobode i dostojanstva treba odobriti i članovima njihovih obitelji, bez obzira na njihovo državljanstvo. Za potrebe ove Direktive, u definiciju ‚član obitelji' potrebno je uključiti i registriranog partnera, ako zakonodavstvo države članice domaćina izjednačuje registriranu zajednicu s brakom."

7 Članak 2. navedene direktive propisuje:

„Za potrebe ove Direktive:

[…]

2. ‚član obitelji' znači:

(a) bračni drug;

(b) partner s kojim građanin Unije ima registriranu zajednicu na temelju zakonodavstva države članice, ako je po zakonodavstvu države članice domaćina registrirana zajednica izjednačena s bračnom zajednicom, i u skladu s uvjetima utvrđenima u relevantnim zakonima države članice domaćina;

(c) izravni potomci koji nisu navršili 21. godinu ili su uzdržavanici, kao i oni bračnog druga ili partnera u smislu točke (b) ovog članka;

[…]

[…]"

8 Uredba br. 1612/68 stavljena je izvan snage i zamijenjena s učinkom od 16. lipnja 2011. Uredbom Vijeća br. 492/2011. U članku 7. Uredbe br. 492/2011 preuzet je tekst članka 7. Uredbe br. 1612/68.

9 Uvodna izjava 1. Direktive 2014/54/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o mjerama za lakše ostvarivanje prava zajamčenih radnicima u kontekstu slobode kretanja radnika (SL 2014., L 128, str. 8.) glasi kako slijedi:

„Slobodno kretanje radnika temeljna je sloboda građana Unije i jedan od stupova unutarnjeg tržišta u Uniji sadržan u članku 45. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU). Njegovu provedbu dodatno razvija pravo Unije čiji je cilj da zajamči potpuno ostvarivanje prava dodijeljenih građanima Unije i članovima njihovih obitelji. Pojam ‚članovi njihovih obitelji' trebalo bi shvatiti kao da ima isto značenje kao i pojam definiran u članku 2. točki 2. Direktive [2004/38/EZ], koji se primjenjuje i na članove obitelji pograničnih radnika."

10 Članak 1. te direktive predviđa:

„Ovom Direktivom utvrđuju se odredbe koje olakšavaju ujednačenu primjenu i provedbu u praksi prava zajamčenih člankom 45. UFEU-a i člancima od 1. do 10. Uredbe [br. 492/2011]. Ova Direktiva primjenjuje se na građane Unije koji ostvaruju ta prava i članove njihovih obitelji (‚radnici Unije i članovi njihovih obitelji').“

11 U skladu s člankom 2. navedene direktive:

„1. Ova se Direktiva primjenjuje na sljedeća pitanja, kako je navedeno u člancima od 1. do 10. Uredbe [br. 492/2011], u području slobode kretanja radnika:

[…]

(c) pristup socijalnim i poreznim povlasticama;

[…]

2. Područje primjene ove Direktive istovjetno je području primjene Uredbe [br. 492/2011].“

Luksemburško pravo

12 Državna financijska pomoć za visoke studije u vrijeme nastanka činjenica u glavnom postupku bila je uređena Zakonom od 22. lipnja 2000. o državnoj financijskoj pomoći za visoke studije (*Mémorial* A 2000., str. 1106.), kako je izmijenjen Zakonom od 19. srpnja 2013. (*Mémorial* A 2013., str. 3214.) (u daljnjem tekstu: izmijenjeni Zakon od 22. lipnja 2000.).

13 Zakon od 19. srpnja 2013., koji je donesen slijedom presude od 20. lipnja 2013., Giersch i dr. (C-20/12, EU:C:2013:411) i čije su se izmjene u odnosu na Zakon od 22. lipnja 2000. odnosile samo na akademsku godinu 2013./2014., umetnuo je u potonji zakon članak 2.a.

14 Članak 2.a izmijenjenog Zakona od 22. lipnja 2000. glasio je:

„Student koji nije rezident Velikog Vojvodstva Luksemburga može se također koristiti financijskom pomoći za visoke studije, pod uvjetom da je dijete radnika ili samozaposlene osobe koja je luksemburški državljanin ili građanin Europske unije ili druge države članice stranke Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru [od 2. svibnja 1992. (SL 1992., L 1, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 11., svezak 106., str. 4.)] ili Švicarske Konfederacije koji je bio zaposlen ili koji je obavljao svoju djelatnost u Luksemburgu u neprekinutom razdoblju od najmanje pet godina u trenutku studentova podnošenja zahtjeva za financijsku pomoć za visoke studije. Zaposlenje u Luksemburgu mora biti najmanje jednako polovici uobičajenog radnog vremena koje se primjenjuje kod poduzetnika u skladu sa zakonom ili kolektivnim ugovorom o radu koji je, ako postoji, na snazi. Samozaposlena osoba mora obvezno i neprekidno biti povezana s Velikim Vojvodstvom Luksemburgom u skladu s člankom 1. točkom 4. Zakonika o socijalnoj sigurnosti u razdoblju od pet godina prije podnošenja zahtjeva za financijsku pomoć za visoke studije.“

15 Izmijenjeni Zakon od 22. lipnja 2000. ukinut je Zakonom od 24. srpnja 2014. o državnoj financijskoj pomoći za visoke studije (*Mémorial* A 2014., str. 2188.).

16 Članak 3. tog zakona predviđa:

„Državnom financijskom pomoći za visoke studije mogu se koristiti studenti i učenici definirani u članku 2., u daljnjem tekstu označeni kao ‚student', koji ispunjavaju jedan od sljedećih uvjeta:

[…]

(5) za studente koji nisu rezidenti Velikog Vojvodstva Luksemburga:

[…]

(b) da su djeca radnika ili samozaposlene osobe koja je luksemburški državljanin ili građanin Europske unije ili druge države članice stranke Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru ili Švicarske Konfederacije koji je bio zaposlen ili koji je obavljao svoju djelatnost u Velikom Vojvodstvu Luksemburgu u trenutku studentova podnošenja zahtjeva za financijsku pomoć za visoke studije, pod uvjetom da taj radnik ili samozaposlena osoba nastavi doprinositi uzdržavanju studenta i da je bio zaposlen ili da je obavljao svoju djelatnost u Velikom Vojvodstvu Luksemburgu u razdoblju od najmanje pet godina u trenutku studentova podnošenja zahtjeva za financijsku pomoć za visoke studije tijekom referentnog razdoblja od sedam godina počevši retroaktivno od datuma zahtjeva za ostvarivanje financijske pomoći za visoke studije ili da je, iznimno, osoba koja zadrži status radnika ili samozaposlene osobe ispunila kriterij od pet godina unutar gore određenih sedam godina u trenutku prestanka rada ili djelatnosti.

[…]"

Glavni postupak i prethodno pitanje

17 Glavni postupci odnose se na uvjete za dodjelu financijske pomoći predviđene izmijenjenim Zakonom od 22. lipnja 2000. koju je luksemburška država odobrila za akademsku godinu 2013./2014. za nerezidentne studente u Luksemburgu za pohađanje visokih studija.

18 U skladu s tim zakonom, ta se financijska pomoć dodjeljuje studentima koji nisu rezidenti Luksemburga, pod uvjetom, s jedne strane, da su djeca radnika ili samozaposlene osobe koja je luksemburški državljanin ili građanin Unije i, s druge strane, da je taj radnik bio zaposlen ili obavljao svoju djelatnost u Luksemburgu u neprekinutom razdoblju od najmanje pet godina u trenutku podnošenja zahtjeva za pomoć.

19 Nesporno je da su N. Depesme i A. Kauffmann, francuski državljani i rezidenti Francuske, te M. Lefort, belgijski državljanin i rezident Belgije, zatražili od luksemburških vlasti za akademsku godinu 2013./2014. financijsku pomoć od države za pohađanje visokih studija u Francuskoj za prvonavedene i Belgiji za potonjeg.

20 Dopisima od 26. rujna, 17. listopada i 12. studenoga 2013. ministar je odbio prihvatiti te zahtjeve jer N. Depesme, A. Kauffmann i M. Lefort nisu ispunjavali uvjete iz izmijenjenog Zakona od 22. lipnja 2000.

21 Iz triju odluka kojima se upućuje prethodno pitanje proizlazi da je svaki od odnosnih studenata podnio zahtjev za pomoć navodeći u tom pogledu samo status svojih očuha kao radnika u Luksemburgu. Ministar je stoga smatrao da se N. Depesme, A. Kauffmann i M. Lefort ne mogu smatrati „djecom" pograničnog radnika, u skladu s uvjetima iz članka 2.a izmijenjenog Zakona od 22. lipnja 2000., jer su samo njihovi očusi radili u Luksemburgu.

22 N. Depesme 20. prosinca 2013. podnijela je pred Tribunalom administratif de Luxembourg (Upravni sud, Luksemburg) tužbu za poništenje ministrove odluke o odbijanju koja se na nju odnosi. Njezin očuh S. Kerrou, pozvavši se na svoj status radnika u Luksemburgu i tvrdeći da se skrbi o uzdržavanju N. Depesme, intervenirao je dobrovoljno u postupku koji je ona pokrenula.

23 M. Lefort i A. Kauffmann podnijeli su 29. siječnja i 25. travnja 2014. pred tim sudom sličnu tužbu protiv odluka o odbijanju koje se na njih odnose.

24 Presudama od 5. siječnja 2015. Tribunal administratif de Luxembourg (Upravni sud, Luksemburg) proglasio je tužbe N. Depesme i S. Kerroua te A. Kauffmanna i M. Leforta dopuštenima, ali neosnovanima.

25 N. Depesme i S. Kerrou te A. Kauffmann i M. Lefort podnijeli su žalbe protiv tih odluka pred sudom koji je uputio zahtjev.

26 N. Depesme i S. Kerrou tvrdili su, među ostalim, da se S. Kerrou, pogranični radnik u Luksemburgu već 14 godina, 24. svibnja 2006. oženio majkom N. Depesme i da od tada njih troje čine isto kućanstvo. S. Kerrou doprinosio je uzdržavanju djeteta svoje supruge, uključujući i glede njegovih visokih studija, te je primao luksemburški obiteljski doplatak za svoju pokćerku do početka njezinih visokih studija.

27 A. Kauffmann tvrdi da su njegovi roditelji rastavljeni od 2003., a da su se razveli 20. lipnja 2005., pri čemu je isključivo pravo na čuvanje i odgoj djece para dodijeljeno majci. Napominje da se njegova majka 10. ožujka 2007. udala za P. Kiefera, pograničnog radnika u Luksemburgu, s kojim A. Kauffmann od tada živi u istom kućanstvu. P. Kiefer skrbio se o uzdržavanju i obrazovanju A. Kauffmanna te je primao luksemburški obiteljski doplatak za njega.

28 M. Lefort tvrdi da mu je otac umro, a majka se preudala za P. Terwoignea, pograničnog radnika u Luksemburgu već više od pet godina, i da od dana sklapanja tog braka živi s majkom i očuhom u istom kućanstvu. P. Terwoigne doprinosi pokrivanju financijskih troškova kućanstva i troškova visokih studija M. Leforta.

29 Luksemburška država, s druge strane, zahtijeva da se potvrde presude Tribunala administratif de Luxembourg (Upravni sud, Luksemburg) od 5. siječnja 2015. i tvrdi da N. Depesme, A. Kauffmann i M. Lefort nisu djeca svojih očuha u pravnom smislu tog pojma.

30 Cour administrative (Visoki upravni sud, Luksemburg) ističe da je pretpostavka srodništva, predviđena u članku 2.a izmijenjenog Zakona od 22. lipnja 2000., uvedena kako bi se uzela u obzir presuda od 20. lipnja 2013., Giersch i dr. (C-20/12, EU:C:2013:411).

31 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, rješenje triju sporova koji se pred njim vode ovisi o tumačenju pojma „dijete“ pograničnog radnika, u smislu članka 2.a izmijenjenog Zakona od 22. lipnja 2000., uzimajući u obzir tu presudu i poštovanje načela nediskriminacije predviđenog u članku 7. stavku 2. Uredbe br. 492/2011. Stoga navodi da je „relevantan kriterij, istaknut u [toj presudi], onaj stvarnog stupnja veze nerezidentnog studenta, podnositelja zahtjeva za financijsku pomoć za visoke studije u Velikom Vojvodstvu Luksemburgu, s društvom i tržištem rada u Luksemburgu“. U slučaju da ta poveznica ne proizlazi izravno od studenta jer je nerezident, nego od referentnog pograničnog radnika, sud se pita koji koncept, strogo pravni ili ekonomski, treba prihvatiti glede odnosa srodništva između studenta koji traži dodjelu financijske pomoći od države za visoke studije i pograničnog radnika. Prema njegovu mišljenju, oba su koncepta *a priori* moguća. U slučaju da se pojam „dijete“, u smislu izmijenjenog Zakona od 22. lipnja 2000., odnosi na uzdržavano dijete, postavilo bi se pitanje mogućeg utjecaja mjere u kojoj pogranični radnik uzdržava studenta. Cour administrative (Visoki

upravni sud) navodi da se to pitanje odnosi na usporedbu razina u kojima pogranični radnik, s jedne strane, te jedan ili više studentovih roditelja, s druge strane, uzdržavaju tog studenta. Naposljetku, postavlja pitanje o dosegu jačine veze pograničnog radnika s jednim od studentovih roditelja.

32 U tim je okolnostima Cour administrative (Visoki upravni sud) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje, sročeno na isti način u predmetima C-401/15 do C-403/15, uz dodatak u predmetu C-403/15, naveden u uglatim zagradama:

„Treba li radi ispunjavanja zahtjeva nediskriminacije, s obzirom na odredbe članka 7. stavka 2. [Uredbe br. 492/2011] i [zajedno s] člankom 7. stavkom 2. UFEU-a, [predmet C-403/15: ‚s obzirom na pozadinu članka 33. stavka 1. [Povelje Europske unije o temeljnim pravima], [zajedno], ako je to prikladno, s njezinim člankom 7.,'] prilikom uzimanja u obzir stvarnog stupnja povezanosti nerezidentnog studenta koji traži financijsku pomoć za visoke studije s društvom i tržištem rada u Luksemburgu, koji je država članica u kojoj je pogranični radnik bio zaposlen ili je obavljao svoju djelatnost u uvjetima iz članka 2.a [izmijenjenog Zakona od 22. lipnja 2000.] kao izravna posljedica presude Suda od 20. lipnja 2013. [Giersch i dr., C-20/12, EU:C:2013:411],

— pretpostavku za navedenog studenta da je ‚dijete' navedenog pograničnog radnika kvalificirati kao da je on njegov ‚potomak u izravnoj liniji i prvom stupnju za kojeg je pravno utvrđeno srodništvo s roditeljem', stavljajući naglasak na srodništvo uspostavljeno između studenta i pograničnog radnika, za koje se pretpostavlja da je temelj predviđene povezanosti, ili

— naglasak valja staviti na činjenicu da se pogranični radnik ‚nastavlja skrbiti o uzdržavanju studenta' a da nije nužno da ga pravno srodništvo povezuje sa studentom, osobito utvrđivanjem dostatne povezanosti životne zajednice koja je takve naravi da pograničnog radnika povezuje s jednim od roditelja studenta u odnosu na kojeg je srodništvo pravno utvrđeno?

Treba li u ovom drugom slučaju neobavezan doprinos pograničnog radnika, kada on nije isključiv nego usporedan s doprinosom jednog ili obaju roditelja koji su sa studentom povezani pravnim srodništvom i stoga ga u načelu pravno obvezni uzdržavati, ispunjavati određene kriterije dosljednosti?“

O prethodnom pitanju

33 Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 45. UFEU-a i članak 7. stavak 2. Uredbe br. 492/2011 tumačiti na način da djetetom pograničnog radnika, koje se može neizravno koristiti socijalnim povlasticama iz članka 7. stavka 2. Uredbe br. 492/2011, poput financijske pomoći za studije koju država članica dodjeljuje djeci radnika koji obavljaju ili su obavljali svoju djelatnost u toj državi, valja smatrati isključivo dijete koje je u srodstvu s tim radnikom ili i dijete bračnog druga ili registriranog partnera navedenog radnika. U potonjem slučaju sud koji je uputio zahtjev u biti se pita o utjecaju važnosti visine doprinosa pograničnog radnika u uzdržavanju tog djeteta na pravo tog djeteta na primanje financijske pomoći za pohađanje visokih studija poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku.

34 Najprije valja podsjetiti da članak 45. stavak 2. UFEU-a predviđa da slobodno kretanje radnika podrazumijeva ukidanje svake diskriminacije na temelju državljanstva među radnicima iz država članica u vezi sa zapošljavanjem, primicima od rada i ostalim uvjetima rada i zapošljavanja (presuda od 20. lipnja 2013., Giersch i dr., C-20/12, EU:C:2013:411, t. 34.).

35 Sud je utvrdio da je članak 7. stavak 2. Uredbe br. 1612/68, čiji je tekst preuzet u članku 7. stavku 2. Uredbe br. 492/2011, poseban izraz pravila o jednakom postupanju, zajamčenog u članku 45. stavku 2. UFEU-a, u specifičnom području dodjele socijalnih povlastica te se mora tumačiti na isti način kao i

potonja odredba (vidjeti presude od 23. veljače 2006., Komisija/Španjolska, C-205/04, neobjavljenu, EU:C:2006:137, t. 15.; od 11. rujna 2007., Hendrix, C-287/05, EU:C:2007:494, t. 53. i od 20. lipnja 2013., Giersch i dr., C-20/12, EU:C:2013:411, t. 35.).

36 U skladu s člankom 7. stavkom 2. Uredbe br. 1612/68 i člankom 7. stavkom 2. Uredbe br. 492/2011, radnik koji je državljanin države članice uživa iste socijalne i porezne povlastice na državnom području drugih država članica kao i radnici koji su državljani tih država članica.

37 Glede članka 7. stavka 2. Uredbe br. 1612/68, Sud je u više navrata smatrao da na temelju te odredbe povlastice bez razlike uživaju i radnici migranti koji borave u državi članici domaćinu i pogranični radnici koji su zaposleni u toj državi članici, ali borave u drugoj državi članici (vidjeti presude od 18. srpnja 2007., Geven, C-213/05, EU:C:2007: 438, t. 15.; od 14. lipnja 2012., Komisija/Nizozemska, C-542/09, EU:C:2012:346, t. 33.; od 20. lipnja 2013., Giersch i dr., C-20/12, EU:C:2013:411, t. 37. i od 14. prosinca 2016., Bragança Linares Verruga i dr., C-238/15, EU:C:2016:XXX, t. 39.).

38 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, pomoć koja se dodjeljuje za uzdržavanje i obrazovanje u okviru studiranja u ustanovama za visoko obrazovanje po čijem se završetku stječe stručna kvalifikacija predstavlja socijalnu povlasticu u smislu članka 7. stavka 2. Uredbe br. 1612/68 (presude od 20. lipnja 2013., Giersch i dr., C-20/12, EU:C:2013:411, t. 38. i od 14. prosinca 2016., Bragança Linares Verruga i dr., C-238/15, EU:C:2016:XXX, t. 40. i sudska praksa).

39 Sud je također presudio da financijska pomoć za studij koju država članica dodjeljuje djeci radnika za radnika migranta predstavlja socijalnu povlasticu u smislu navedenog članka 7. stavka 2. Uredbe br. 1612/68 jer se potonji nastavlja skrbiti o uzdržavanju djeteta (presuda od 20. lipnja 2013., Giersch i dr., C-20/12, EU:C:2013:411, t. 39. i navedena sudska praksa).

40 Nadalje, u skladu sa sudskom praksom Suda, članovi obitelji radnika migranta neizravno uživaju pravo na jednako postupanje zajamčeno tom radniku člankom 7. stavkom 2. Uredbe br. 1612/68. Budući da dodjela financijske pomoći za studij djetetu radnika migranta za radnika migranta predstavlja socijalnu povlasticu, to se dijete može samo pozvati na tu odredbu radi dobivanja te pomoći ako se, sukladno nacionalnom pravu, ona dodjeljuje izravno studentu (presuda od 20. lipnja 2013., Giersch i dr., C-20/12, EU:C:2013:411, t. 40. i navedena sudska praksa).

41 Glavni postupci vode se pred sudom koji je uputio zahtjev povodom tužbi studenata koji nisu rezidenti Luksemburga, podnesenih nakon odbijanja te države članice da im dodijeli državnu financijsku pomoć za visoke studije. Ti studenti smatraju da se imaju pravo koristiti tom pomoći na temelju svojih obiteljskih veza s pograničnim radnikom koji je, iako nije njihov otac, postao suprug njihove majke nakon razvoda njihovih roditelja ili, u slučaju M. Leforta, nakon smrti njegova oca.

42 Stoga valja ispitati obuhvaćaju li pojmovi „dijete radnika migranta“ – u smislu u kojem se rabe u sudskoj praksi Suda koja se odnosi članak 7. stavak 2. Uredbe br. 1612/68, a koja se može primijeniti na članak 7. stavak 2. Uredbe br. 492/2011, posebice u presudi od 20. lipnja 2013., Giersch i dr. (C-20/12, EU:C:2013:411) – djecu bračnog druga ili partnera kojeg priznaje nacionalno pravo tog radnika.

43 S tim u vezi, važno je istaknuti da je članak 10. stavak 1. točka (a) Uredbe br. 1612/68, koji je stavljen izvan snage Direktivom 2004/38, predviđao da pravo nastaniti se na području druge države članice zajedno s radnikom koji je državljanin neke države članice imaju, bez obzira na svoje državljanstvo, bračni drug tog radnika „i njihovi potomci koji nisu navršili 21. godinu ili su uzdržavanici“.

44 Sud je tu odredbu protumačio na način da pravo nastaniti se s navedenim radnikom uživaju kako potomci tog radnika tako i potomci njegova bračnog druga. Naime, uskim tumačenjem navedene odredbe na način da samo zajednička djeca radnika migranta i njegova bračnog druga mogu uživati to

pravo zanemario bi se cilj integracije članova obitelji radnika migranata koji se želi postići Uredbom br. 1612/68 (vidjeti u tom smislu presudu od 17. rujna 2002., Baumbast i R, C-413/99, EU:C:2002:493, t. 57.).

45 Nadalje, Sud je već imao priliku istaknuti da su članovi obitelji radnika, koji neizravno uživaju pravo na jednako postupanje zajamčeno tom radniku člankom 7. Uredbe br. 1612/68, članovi obitelji u smislu članka 10. Uredbe br. 1612/68 (vidjeti u tom smislu presudu od 18. lipnja 1987., Lebon, 316/85, EU:C:1987:302, t. 12.).

46 Valja utvrditi da je članak 10. Uredbe br. 1612/68 stavljen izvan snage Direktivom 2004/38 jer je zakonodavac Unije želio kodificirati u jednom zakonskom tekstu pravo na spajanje obitelji radnika, samozaposlenih osoba, studenata i ostalih nezaposlenih osoba kako bi ga pojednostavnio i ojačao.

47 U okviru te reforme, zakonodavac je u članku 2. točki 2. podtočki (c) te direktive preuzeo pojam „član obitelji“ kao što ga je Sud definirao u vezi s Uredbom 1612/68, navodeći da se taj pojam shvaća kao da obuhvaća izravne potomke tog građanina koji nisu navršili 21. godinu ili su uzdržavanici „kao i one njegova bračnog druga ili partnera“ priznate nacionalnim pravom.

48 Kao što je to naveo nezavisni odvjetnik u točki 43. svojeg mišljenja, presuda od 20. lipnja 2013., Giersch i dr. (C-20/12, EU:C:2013:411) i pojam „dijete“ koji se u njoj koristi obuhvaćeni su tim kontekstom sudske prakse i zakonodavstva izloženim u točkama 42. do 47. ove presude.

49 Čini se da pojmove „dijete radnika migranta“, u smislu u kojem se koriste u praksi Suda koja se odnosi na članak 7. stavak 2. Uredbe br. 1612/68, treba tumačiti kao da obuhvaćaju djecu bračnog druga ili nacionalnim pravom priznatog partnera tog radnika.

50 Argument luksemburške vlade da se Direktiva 2004/38 odnosi samo na prava građana Unije i članova njihovih obitelji na slobodno kretanje i boravak na području države članice, a ne na pravo pograničnih radnika da se koriste istim socijalnim povlasticama kao domaći radnici, predviđeno člankom 7. stavkom 2. Uredbe br. 492/2011, ne može dovesti u pitanje to tumačenje.

51 Naime, iz razvoja zakonodavstva Unije o kojem je bilo riječ u točkama 46. i 47. ove presude kao i iz činjenice da je članak 7. stavak 2. Uredbe br. 492/2011 samo preuzeo, bez izmjena, članak 7. stavak 2. Uredbe br. 1612/68 proizlazi da su članovi obitelji koji mogu neizravno uživati pravo na jednako postupanje na temelju Uredbe br. 492/2011 članovi obitelji u smislu Direktive 2004/38. Na temelju nijednog elementa ne može se pretpostaviti da je zakonodavac Unije glede članova obitelji namjeravao uspostaviti jasnu razliku između područje primjene Uredbe br. 2004/38 i Uredbe br. 492/2011 prema kojoj članovi obitelji građanina Unije u smislu Direktive 2004/38 nisu nužno iste osobe kao članovi obitelji tog građanina kada ga se sagledava u svojstvu radnika.

52 Osim toga, činjenicu da pojmove „dijete pograničnog radnika“ koje može neizravno uživati pravo na jednako postupanje na temelju članka 7. stavka 2. Uredbe br. 492/2011 treba tumačiti u odnosu na izraz „članovi obitelji“, kao što je definiran u sudskoj praksi Suda glede Uredbe br. 1612/68, a zatim preuzet u članku 2. Direktive 2004/38, potvrđuje Direktiva 2014/54, čiji je rok za prenošenje istekao 21. svibnja 2016.

53 Naime, iz uvodne izjave 1. Direktive 2014/54, prema kojoj provedbu slobodnog kretanja radnika „dodatno razvija pravo Unije čiji je cilj da zajamči potpuno ostvarivanje prava dodijeljenih građanima Unije i članovima njihovih obitelji“, proizlazi da bi pojam „‚članovi njihovih obitelji' trebalo shvatiti kao da ima isto značenje kao i pojam definiran u članku 2. točki 2. Direktive [2004/38], koji se primjenjuje i na članove obitelji pograničnih radnika“.

54 U skladu s člankom 2. stavkom 2. Direktive 2014/54, područje njezine primjene istovjetno je onomu Uredbe br. 492/2011. Na temelju članka 1. Direktive 2014/54, njome se, među ostalim, utvrđuju odredbe koje olakšavaju ujednačenu primjenu i provedbu u praksi prava zajamčenih člankom 45. UFEU-a i člancima od 1. do 10. Uredbe br. 492/2011.

55 Pod uvjetom da odgovaraju definiciji „člana obitelji“, u smislu članka 2. točke 2. podtočke (c) Direktive 2004/38, pograničnog radnika koji je dostatno povezan s društvom države članice domaćina, čini se da se djeca bračnog druga ili partnera kojeg je priznala navedena država članica domaćin tog pograničnog radnika mogu smatrati njegovom djecom kako bi mogla uživati pravo na financijsku pomoć za pohađanje visokih studija, koja se smatra socijalnom povlasticom u smislu članka 7. stavka 2. Uredbe br. 492/2011.

56 Sud koji je uputio zahtjev pita se također, u biti, o utjecaju važnosti visine doprinosa pograničnog radnika u uzdržavanju djeteta svojeg bračnog druga na pravo tog djeteta na primanje financijske pomoći poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku.

57 S tim u vezi, iz sudske prakse navedene u točki 39. ove presude proizlazi da, ako se radnik migrant nastavi skrbiti o uzdržavanju djeteta, financijska pomoć za studij koju država članica dodijeli tom djetetu predstavlja socijalnu povlasticu u smislu članka 7. stavka 2. Uredbe br. 1612/68. Nadalje valja istaknuti da je članak 10. Uredbe br. 1612/68, koji je stavljen izvan snage Direktivom 2004/38, predviđao da pravo nastaniti se zajedno s radnikom koji je državljanin neke države članice i zaposlen je na području druge države članice imaju, bez obzira na svoje državljanstvo, „bračni drug tog radnika i njihovi potomci koji nisu navršili 21. godinu ili su uzdržavanici“. U Direktivi 2004/38 zakonodavac Unije također smatra da se „članovima obitelji“, u smislu njezina članka 2. točke 2. podtočke (c), trebaju smatrati „izravni potomci [građanina Unije] koji nisu navršili 21. godinu ili su uzdržavanici, kao i oni bračnog druga ili [priznatog] partnera“.

58 Sud je ocijenio da svojstvo člana obitelji koji je uzdržavanik, u smislu članka 10. Uredbe br. 1612/68, ne pretpostavlja pravo na uzdržavanje. Da je to tako, spajanje obitelji koje je predviđala ta odredba ovisilo bi o nacionalnim zakonodavstvima, koja se razlikuju od države do države, što bi dovelo do neujednačene primjene prava Unije. Sud je stoga protumačio članak 10. stavke 1. i 2. Uredbe br. 1612/68 na način da svojstvo člana obitelji koji je uzdržavanik proizlazi iz činjenične situacije. Riječ je o članu obitelji kojemu potporu osigurava radnik a da nije potrebno utvrditi razloge zbog kojih je ta potpora zatražena niti se pitati je li zainteresirani u mogućnosti namiriti svoje potrebe obavljanjem plaćene djelatnosti. Takvo tumačenje traži načelo prema kojem odredbe posvećene slobodi kretanja radnika, koja je dio temelja Unije, treba široko tumačiti (vidjeti u tom smislu presudu od 18. lipnja 1987., Lebon, 316/85, EU:C:1987:302, t. 21. do 23.).

59 Kao što je to utvrdio nezavisni odvjetnik u točki 67. svojeg mišljenja, takvo se tumačenje primjenjuje i kada je riječ o doprinosu pograničnog radnika za uzdržavanje djece njegova bračnog druga ili priznatog partnera.

60 Stoga u ovom slučaju valja utvrditi da svojstvo člana obitelji koji je uzdržavanik proizlazi iz činjenične situacije, a što je na državi članici i, ako je to potrebno, nacionalnim sudovima da utvrde. Svojstvo člana obitelji pograničnog radnika kojeg potonji uzdržava stoga, kada se odnosi na situaciju djeteta bračnog druga ili priznatog partnera tog radnika, može proizlaziti iz objektivnih elemenata kao što je postojanje zajedničkog domicila tog radnika i studenta a da nije potrebno utvrditi razloge doprinosa pograničnog radnika za uzdržavanje studenta ni odrediti njegovu točnu visinu.

61 Međutim, luksemburška vlada tvrdi da je teško zahtijevati od nadležne uprave da u svakom slučaju istražuje doprinosi li i u kojoj mjeri pogranični radnik koji je očuh ili maćeha studenta koji traži dodjelu financijske pomoći o kojoj je riječ u glavnom postupku uzdržavanju tog studenta.

62 S jedne strane, valja utvrditi da zakonodavac Unije smatra da se u svakom slučaju predmnijeva da su djeca do 21 godine uzdržavanici, kao što to proizlazi posebice iz članka 2. točke 2. podtočke (c) Direktive 2004/38.

63 S druge strane, iz spisa kojim Sud raspolaže proizlazi da je sam luksemburški zakonodavac podredio dodjelu državne financijske pomoći za visoke studije, na temelju članka 3. Zakona od 24. srpnja 2014., koji se primjenjuje od akademske godine 2014./2015., uvjetu da radnik „nastavi doprinositi uzdržavanju studenta“. Luksemburška vlada stoga ne može valjano tvrditi da uprava ne može provjeriti uvjet doprinosa uzdržavanju studenta.

64 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti da članak 45. UFEU-a i članak 7. stavak 2. Uredbe br. 492/2011 treba tumačiti na način da djetetom pograničnog radnika, koje se može neizravno koristiti socijalnim povlasticama iz potonje odredbe, poput financijske pomoći koju država članica dodjeljuje djeci radnika koji obavljaju ili su obavljali svoju djelatnost u toj državi, ne treba smatrati samo dijete koje je u srodstvu s tim radnikom, nego i dijete bračnog druga ili registriranog partnera navedenog radnika, ako se taj radnik skrbi o uzdržavanju tog djeteta. Potonji zahtjev proizlazi iz činjenične situacije, koju uprava i, ako je to potrebno, nacionalni sudovi trebaju ocijeniti, bez potrebe utvrđivanja razloga tog doprinosa i određivanja njegove točne visine.

Troškovi

65 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (drugo vijeće) odlučuje:

Članak 45. UFEU-a i članak 7. stavak 2. Uredbe (EU) br. 492/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2011. o slobodi kretanja radnika u Uniji treba tumačiti na način da djetetom pograničnog radnika, koje se može neizravno koristiti socijalnim povlasticama iz potonje odredbe, poput financijske pomoći koju država članica dodjeljuje djeci radnika koji obavljaju ili su obavljali svoju djelatnost u toj državi, ne treba smatrati samo dijete koje je u srodstvu s tim radnikom, nego i dijete bračnog druga ili registriranog partnera navedenog radnika, ako se taj radnik skrbi o uzdržavanju tog djeteta. Potonji zahtjev proizlazi iz činjenične situacije, koju uprava i, ako je to potrebno, nacionalni sudovi trebaju ocijeniti, bez potrebe utvrđivanja razloga tog doprinosa i određivanja njegove točne visine.

Potpisi